

ORTAK MESLEKİ DENETİM ÜZERİNE

ali altınkanat

EMO Ort.Mes.Den. Görevlisi

Ortak Mesleki Denetim, Odaların kendi SMM üyelerini; diğer Odaların teknik görevlileri ve tüm SMM üyeler önünde, projelerinin teknik koşullara uygunluğu ve asgari ücretler yönünden denetlemesidir. İşlerliğin iyi biçimde sağlamak, Odaların, kendi üyelerinin ve diğer Odaların sık sık görüşlerini almasına bağlı. Odaların bu uygulamadaki denetleyici konumu, »vını daldaki meslektaşlar arasında eşit işe eşit ücret ilkesini getirmekte. EMO 20. Dönem Çalışma Raporununun 70. sayfasından başlanarak Ortak Mesleki Denetime geniş yer ayrılmış.

Şu anda Ankara ve İstanbul'daki uygulamalar İnşaat Mühendisleri Odası-Mimarlar Odası ve Elektrik Mühendisleri Odası-Makina Mühendisleri Odası arasında ortaklaşa yürütülmekte. Odalarımızın uygulamayı aynı çalışma çatısı altında yürütmeleri, birbirlerinin muhasebe yönünden kazandıkları bilgi düzeyi ve deneyimlerinden yararlanmalarını, vize

mühendisleri dışında ortak vize memuru kullanmayı, gerekli belgeleri ortaklaşa bastırarak maliyeti düşürmeyi amaçlamakta. Buna karşılık, Odaların giderlerine belirli bir artış da getirmekte. Odamızın vize ücretlerinde bir artışa gidilme miş olması, Oda gelirinin büyük çapta artmamasında bir etken. Uygulamanın başlaması, SMM'ligin belirli ölçüde çekiciliğini artırdığından, yeni büroların açılması, bir yandan de Oda gelirlerini artırmakta. Ancak bu artış, yapı ve tesis üretiminden bağımsız de-

sil- Ayrıca, Odaların aynı çatı altında birtakım çalışmalara adım atmaları ise, yakın bir gelecekte dört Odanın ortak uygulamayı başlatması ve TMMOB ile ortak binada tüm mühendis ve mimar Odalarının toplanması isteğinin ilk aşaması. Bu yüzden, Ankara'da Elektrik Mühendisleri Odası ile Makina Mühendisleri Odası arasında yürütülen

ortak denetimin, Mimarlar Odasında ve TMMOB'nin kiralamış olduğu katın bir bölümünde yürütülmesi için gerekli kolaylığı gösteren TMMOB ve Mimarlar Odasına, yine çeşitli sorunlarda gerekli dayanışmayı gösteren İnşaat Mühendisleri Odası ve Mimarlar Odasına, Elektrik Mühendisleri Odası ve Makina Mühendisleri Odasının İstanbul Şubelerine, her iki Oda da teşekkür borçlu.

Yapı ve tesis üretiminde çalışan teknik elemanların, içinde buldukları dışa bağımlı ekonomik ortamda çalışma ve yaşam koşulları giderek ağırlaşmakta; paranın dış paralarla olan bağımlılığı (özellikle dolara bağlı oluşu ve onun da sürekli düşme dönemlerini yaşaması)^ kendi kendine yeten ve montajcılıktan uzak ulusal sanayi in kasıtlı olarak kurdurulmamış olması ve diğer etkenlerin doğurduğu (gerekli olan malların az üretimi ya da dışardan alınması, gereksiz tüketim mallarının fazla üretilmesi) enflasyonist baskıdan ve yine bağımlı, sağlıksız bir sanayileşme sürecindeki yanlış eleman yerleştirme ve kullanma politikası ve yanlış yapı in (imar) politikalarından kaynaklanan işsizlik, ücret düşüklüğü, denge- siz iş dağılımı, çeşitli dallar ve kademeler arasındaki yetki ve sorumlulukların belirsizliği ile birleşerek, teknik elemanlar arasında yapay sürtüşmelere yol açmakta. Bu sürtüşmelere, aynı mesleğin aynı dalındaki serbest çalışanlar arasında da sık sık rekabet biçiminde rastlanmaktadır. Bu durum ise, birlikteliği zayıflatıcı, projelerde kaliteyi düşürücü, insan yaşamını tehlikeye atan, ulusal değerleri hiçe sayan çeşitli olaylarla sonuçlanmakta ve sürtüşmeleri giderek artırmakta. Oysa sorun, tümün parçalarından sadece biri; toplumsal sürtüşmelerin, büyük çıkar çekişmelerinin çok küçük bir parçası.

Bu yüzden konuya eğilme gereği duyan Odaların birlikte ve uyumlu çalışmalarını iki yıl önce başlamış. Yönetim Kurullarının önerdiği kişilerden oluşan sürekli bir Odalararası Mesleki Denetim Komitesi kurulmuş. Komisyonun üzerinde durduğu konular arasında şunlar yer alıyor:

ihaleye çıkarılan yapı ve tesislerin tümünün değil de, içerdiği mühendislik kıymetlerine göre ihale edilmesini sağlamak, çeşitli şartname ve yönetmeliklerdeki maddelerden, ilerleyen zaman karşısında eksikliği yadagereksizliği duyulanlar üzerinde öneriler geliştirmek ve Yönetim Kurullarına götürmek, oradan da gerekli yerlere iletilerek değiştirilmesine yardımcı olmak.

Ankara'da yaklaşık iki yıldır İMO ve Mim.O. arasında uygulanmakta olan mesleki denetimin, EMO ve MMO arasında da (12.5.1975'de) yaşama, pratiğe aktarılmasının en önemli amacı, proje kalitesinin yükseltilmesi) SMM'lerimizin birer imza satıcısı olmaktan kurtarılması ve işverenlerin peşinde emeklerinin karşılığı olan ve Odaca saptanmış ücretler için "koşuşturmak" işinin Odalarca yükümlenilmesi.

SMM üyelerimiz, Odalar denetiminde iş yaparken ve bu arada hak ve çıkarları korunurken, malsahibi yurttaşlara ve işverenlere de birtakım güvenceler sağlamakta. 28.3.1975 tarihli ve 1339 sayılı İmar İskan Bakanlığı Genelgesinin b. bölümünde istenen, bunun bir güvencesi; ".. projeci ve teknik uygulama sorumlularının bağlı bulunduğu meslek odalarından her iş için ayrı olmak üzere aldıkları belgeler dosyalarına konulacaktır." Malsahibi, Odanın vermekte olduğu sorumluluk belgesine ve sözleşmeye (işveren müteahhit ya da başka daldan bir mühendis ya da mimar ise malsahibinden imza sirkülerine ve sözleşmeye) dayanarak, yapısına ilişkin tesisat projesinin onaylayıcı kuttundan eksikleri dolayısıyla dönmesi durumunda, bu eksikleri ücretsiz olarak projeciye yaptırabilmekte. Belgenin aslı, ilgili kuruma verilmekte, diğer üç örnek, malsahibi, mühendis ve Odada kalmakta. Faturanın aslı işverene iletilir, iki örneği (Oda kayıtları ve Vergi Daireleri için) Odada alıkonur, biri de işveren tarafından 'aslını elden aldım' yazılıp imzalanarak elektrik mühendisine kalır. Dört Odanın ortak belge uygulamasına geçişini kolaylaştıracak biçimde düzenlenen sözleşmeler de üç adet düzenlenmekte, bunlardan biri, peşin alınan projeci ücretinin faturası ve Oda-

ya ciroolu bonolarla birlikte Vize Belge Bürosuna verilmekte.

Uygulamanın yasal dayanağını 11.6.1974 tarih ve 14912 sayılı Resmi Gazetede yayınlandığı gün yürürlüğe giren "Ortak Mesleki Denetim Yönetmeliği" oluşturmakta. Bunun amaç ve kapsamını oluşturan 1.maddesi şöyle: "(6235-7303) sayılı kanunun 2. maddesinin (b) bendine ve 6785 sayılı İmar Kanununun 14. maddesine dayanılarak hazırlanmış

olan bu yönetmelik, kamu yararı açısından, mesleğin gelişmesi, meslek mensuplarının hak ve seahiyetlerinin korunması, hizmetin disiplin altına alınması ve yapıların sağlam ve ekonomik inşa ettirilmesi amaçlarını taşır.

Elektrik, İnşaat, Makina Mühendisleri ve Mimarlar Odalarının üyeleri, bu yönetmelik hükümlerine bağlıdırlar."

Dört meslek Odasının ortak çalışmasıyla hazırlanan ve 10.2.1975'de Ankara'daki SMM'lere ve bilgi için şubelere gönderilen (dört odaya ilişkin hizmetlerin teknik gereklerine ve asgari ücretlerine ilişkin ekleri içermekte olan)dörtlü ORTAK MESLEKİ DENETİM Protokolünün giriş bölümünde Madde 1:"Yurduumuzdaki yapı ve tesis üretiminin çağdaş teknik kurallara ve Türkiye gerçeklerine uygun bir biçimde projelendirilmesi, yapıların ve tesislerin sağlam, kullanılışlı, güvenilir ve ekonomik inşa edilmesi, Türk Mühendis ve Mimarlarının yıllardır mücadele ettiği bir konudur.

İhtisas ve iştigal konularına göre ilgili meslek Odaları, kamu yararına yürütülmekte olan bu mücadele içinde en etkili ve vazgeçilmez denetim unsurlarından biridir. Kalkınma ve sanayileşme çabası içinde olan ülkemizde, teknik hizmet kalitesini düşüren, bu hizmetin somut ürünü olan yapı ve tesisleri, çürük ve sağlıksız bir düzeye indiren çeşitli davranış ve tutumlarla mücadele etmek, meslek Odalarının olduğu kadar tüm teknik elemanların da vazgeçilmez görevidir. Meslek Odalarının Ortak Mesleki Denetim Uygulaması biçiminde belirlenen ve yeni girişimin başarıya ulaşması üyelerin destek ve güçbirliğine bağlıdır." ve Madde 2:" Ortak

Mesleki Denetim Uygulamasının amaçları şunlardır:

- Teknik hizmet kalitesini yükseltmek, yapı ve tesis üretiminin sağlam, kullanılışlı, güvenilir ve ekonomik bir biçimde yürütülmesine katkıda bulunacak tedbirleri almak.
- Yapı ve tesis üretimini kontrol ve ilgili projeleri tasdik ile görevli kamu kuruluşlarına ve mahalli idarelere yardımcı ve destek olmak.
- Yapı ve tesis üretiminde mimar-mühendis ile işveren arasındaki ilişkileri düzenlemek, 'Odalar üyelerinin ve işverenin yasal haklarının korunmasını sağlamak" denilmektedir.

İstanbul, Eskişehir ve Karabük'te uygulanmakta olan elektrik mühendislerinin yapılardaki elektrik mühendisliğini ilgilendiren tesisatlarda Teknik Uygulama Sorumluluğu (TUS) hak ve yetkilerini kullanabilmeleri doğrultusunda Ankara Belediye Başkanlığı, Ortak Mesleki Denetim Komitesindeki dört Oda yetkililerince 13.3.1975'te ziyaret edildi. TUS'un yapılardaki tesislerin girdiği uzmanlık ve uğraşı dallarına göre bir ruhsat ayırımına bağlı tutulması görüşü taraflarca benimsenerek bir ORTAK GÖRÜŞ biçiminde Belediye Başkanına iletilmesi kararlaştırıldı. 16.4.1975'te yapılan Odalarararı Ortak Mesleki Denetim Komitesi toplantısında benimsenerek Odalarımız adına Mimarlar Odası Hukuk Danışmanınca gözden geçirildikten ve EMO İstanbul Şubesi ile MMO İstanbul Şubesi ve İstanbul Belediyesinin ortaklaşa yürüttüğü uygulama incelendikten sonra Ankara Belediye Başkanlığına somut biçimde sunulması kararlaştırıldı.

Bunun dışında belirtilmesi gereken bir konu da şu.. Zaman zaman ihaleye giren kişi ve kuruluşlar Odamıza başvurarak elektrik projesi yapan bir SMM ya da birtakım elektrik malzemelerini yapan ya da satan firmaların isim ve adreslerini istemektedir. EMO merkez ve şubeleri, kendi etkinlik bölgelerindeki SMM adreslerini çoğaltıp isteyen kişi ve kuruluşlara iletmekte. Malzemeler konusunda da dergide reklamı çıkanlarla, kalite belgesi almış olanlara öncelik tanınmaktadır.